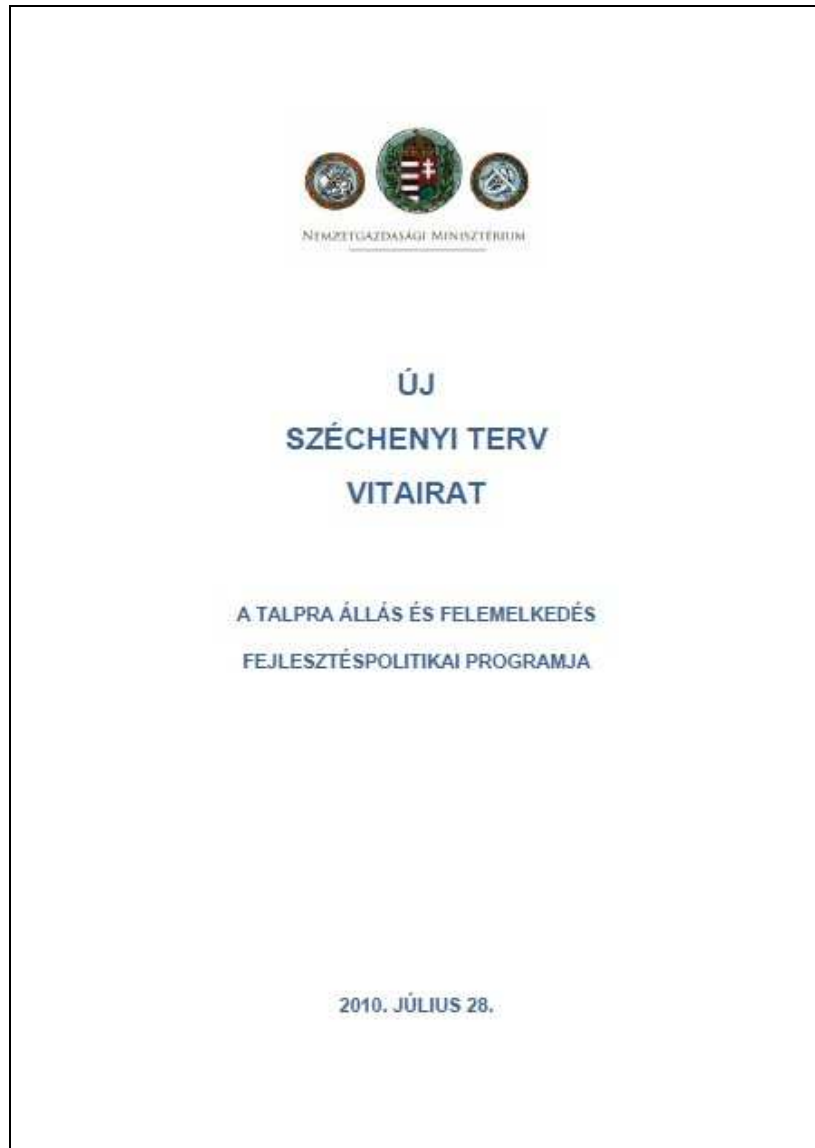

Hozott is ajándékot, meg nem is
(Egy Mátyás királyról szóló népmeséből)

**Az Új Széchenyi Terv (ÚSZT).
Megoldás vagy paraván?**

2010. július 28-án, a budapesti Marriott Szállóban, a miniszterelnök közreműködésével megtörtént az Új Széchenyi Terv (ÚSZT) meghirdetése. Ha korábban nem is volt tudható, hogyan és mikor megy végbe, az eseményre mindenképpen számítani kellett. Mégis sokakat felkészületlenül ért, meglepetést keltett, dermedtséget és zavarodottságot okozott. Elmaradtak az érdemi reakciók, nem válaszolódtak meg olyan fontos kérdések, amelyek sokakban megfogalmazódhattak.

Megoldás vagy paraván?

A hallgatás a kormánynak kedvez, úgy tűnhet, mintha csattanósan cáfolta volna, hogy nincs cselekvési programja és működőképes alternatívája. Hitelesítheti az utóbbi két hónap rögtönzéseit, ellentmondásait és kárait (például a forint árfolyamának romlását), az IMF-tárgyalásokra való felkészültségét, elterelheti a figyelmet egy bizonyos kedvezményezett nagyvállalkozói körről és seregnyi megoldatlan gazdasági és társadalmi problémáról, főleg pedig a rendszerváltás befejezetlenségéről.

Nem lehet kitérni az elemzés elől

El kell kerülni, hogy a következő években folytatódjon az ország „körbevezetése a sűrű és sötét erdőben”, ami terhes, értelmetlen és a társadalomnak rendkívül költséges. Sokak (a többség) számára ez különben sem séta: nekik igazi tortúra és „túlélő túra”, ahol egzisztenciájuk megtartása a tét. Újabb ilyen évek – a gazdaság és a lakosság kimerülése miatt – már elviselhetetlenek lennének, súlyos társadalmi válságba torkollhatnak.¹ Egyetlen esélyünk arra, hogy elkerüljünk egy újabb valószínű tévutat (mondhatjuk: átverést) és az ezzel együtt járó újabb hatalmas károkat, ha rendet teremtünk abban a káoszban, ami az ÚSZT-t körülveszi. És ha megpróbálunk szembenézni azzal, ami valószínűs következménye lehet. A feladat nem vonzó, nemcsak önmagában a terv jellegzetességei miatt nehéz a tisztázás, hanem további okokból is. Ide értve a Magyarországon eddig szokatlan „előkészítést” és a sajtóságot tálalást.

Formálisan vitairatról van szó, a vitára fel is szólítanak, de a beszédekből, ahogy a vitairatból sem lehet kétséges a terv eldöntött volta és sajátosságainak véglegessége. A vitairat készítésében állítólag 70 bizottságban 500 ember vett részt és hosszú ideig (2009 nyarától minimum egy évig, *Matolcsy* szerint viszont az időkeretet nyilván szétfeszítve másfél évig dolgoztak, ő úgy tudja, hogy éjjel-nappal). A résztvevők között ott vannak az érdekképviselőktől is, akikkel elsősorban szeretnének konzultálni. Az, aki egy ennyi névvel alátámasztott „vitairattal”, ami ennyi magasztos célt tartalmaz, akármilyen okból is nem ért egyet, „a nép ellensége” lehet. Különösen azért, mert a közeljövőben szétesztható ezermilliárd forint tömegnyi embernek mozgathatta meg a fantáziáját, már szinte a zsebükben érzik a sokmillió forintot, amiről – bár még nem az övék – nem mondanának le.

A bemutatón is elhangzottak részgazságok, ahogy az anyagban is megjelennek, ami „érvanyagot” adhat a közvéleménnyel való elfogadtatásához. Az anyagot alternatívának és stratégiának is nevezik, az új gazdaságpolitika is erre utal, a terv gazdái (bemutatói) annak tekintik, holott egy (hivatalosan) el nem fogadott és még csak össze sem fésült vitairatról van szó.

Hoztam is ajándékot, meg nem is

A cikk mottójára utalva: programot hoztam is, meg nem is, sőt alternatívát hoztam is, meg nem is, vitairatot hoztam is, meg nem is, vitatni lehet is, meg nem is. Stabíl a magyar pénzügyi helyzet, meg nem is. A kis- és középvállalkozások támogatásáról szól, meg nem is.

Következésképpen úgy kell foglalkozni az ÚSZT-vel, hogy *első megközelítésben* fogódzó nemigen kínálkozik. Ha ugyanis valamit vitatunk, arra lehet úgy válaszolni, hogy de hiszen ez egy vitairat. És közben a karaván az elképzelések szerint zavartalanul halad

¹ Dr. Szabadi Béla: Kényszerpályák, tévutak – Az új nomenklatúra. Budapest, 2010.

tova. Ha mégis sikerül megoldani a feladatot és ez ellentétes lenne a kormányzati vélekedéssel, akkor is kétséges, hogy hajlandóak lesznek-e visszakozni. De a helyzet feltárása nélkül ennek esélyéről is lemondunk. Annak esélyéről is, hogy más gazdasági döntéseket és hiányosságokat érdemben bíráljunk.

Hallgattam Matolcsyra: „megolvastam” az anyagot

Reflektálni úgy lehet, ha nem benyomásainkra és megérzéseinkre hagyatkozunk, hanem engedve *Matolcsy György* unszolásának, megolvassuk (!) a 200 oldalas vitairatot. Ez elég terhes foglalatosság, mivel az anyag nem olvastatja magát (ld. alább), többek között tele van fogalmi zavarokkal. A „*megolvasás*” jól illeszkedik ezek közé.

Nem lehet csodálkozni tehát azon, hogy senki sem szívesen mászik bele ebbe a „masszába”, még ha lenne is e téren muníciója. Én azonban ezt már elkezdtem, amikor néhány hónapja megjelent könyvemben (*Kényszerpályák, tévutak – Az új nomenklatúra*) a Széchenyi Tervről is írtam (az elsőről), mint az egyik lehetséges tévútról, egyben álszervizűről. Túlzó elnevezéséről (Széchenyi felismeréseihez való hasonlításáról), leszűkölt hatóköréről (az érintett területeket sem mind hangolja össze) és a pénzosztás praktikumának való alárendeléséről. Ebből következőleg az első Széchenyi Terv feltehetőleg nem a legkedvezőbb hatékonysággal biztosította a célok elérését. A probléma hasonló, mint az autópálya-építésnél: jó, hogy épültek autópályák, de nem mindegy, mennyiért. Más hatókörű és személetes megvalósítás nyilván jobb eredményt hozhatott volna. Úgy láttam és látom, hogy hiba és pazarlás lenne, ha minden ott folytatódna e tervvel, ahol abbamaradt.

Orbán Viktor és Matolcsy György

Megkerülhetetlen feladatok

Egy részprogramnak természetesen lehet értelme, de nem pótolhatja a komplex, a gazdaság egészére kiterjedő programot, amivel minden kormánynak rendelkeznie kell, valamint a ma már ugyancsak létszükségletnek tekintendő (cselekvési programként megfogalmazott) működőképes alternatívát. Enélkül, ahogy ezt könyvemben bemutattam,

nem lehetséges a kilábalás. Ennek a kiindulópontja a helyzetértékelés kell, hogy legyen. Ha nem tudjuk például azt, hogy mi az eladósodás fő oka, azt sem tudhatjuk, miben kell változtatni. Pedig ma sem tudjuk, sőt Orbán Viktor sem tudja, hanem megsaccolja. Egyik parlamenti beszédében hosszan ostromozta a szocialistákat, mert állítólag megsértették a pártok konszenzusát: szociális okból soha többé nem adósodhatunk el. Holott az biztosan tudható, hogy nem ez volt az eladósodás fő oka. (Ld. a könyvben említett szakértői vizsgálat.)

A feladatokat és a lehetőségeket egymással is össze kell hangolni, így érhető el, hogy a legkedvezőbb eredményt érjük el, feltáruljanak a tartalékok, érdemi módon nőjön a társadalmi hatékonyság. Csak így kerülhető el, hogy a forrásátcsoportosítások ne okozzanak több kárt, mint hasznot. Bár az ÚSZT még el sem kezdődött, már átcsoportosítottak 155 Md Ft-t. Vajon ott, ahonnan elvették mekkora károkat okoztak?

A KKV-ról beszélnek, de ki áll a háttérben?

Rengeteg feladat van, ebből csak egy a KKV-k (kis- és középvállalkozások) „helyzetbe hozása” bizonyos kijelölt területeken. Nem is szólva arról, hogy a területek kijelölését is objektívebb módon kellene megoldani. A célokat a társadalom és nem egy réteg szempontjából lehetne csak kitűzni, a hasznot optimalizálni. A vitairatot elolvasva és a szerzőket is látva megértjük, hogy bár a KKV-król beszélnek és írnak, ők a vonatkozó források felét kapják, tehát hasonló támogatást várhatnak a nagyvállalkozók. A vitairat végén fel vannak sorolva azok, akik közreműködtek az anyag elkészítésében. *Demján Sándor, Csányi Sándor, Széles Gábor* és még néhányan nekem nem tűnik a kis- és középvállalkozók közé tartozóknak. De ha a 29 pontos intézkedési csomagot vesszük, ami állítólag a stabilizációt szolgálta, egy bizonyos nagyvállalkozói csoport érdekeit gyaníthatjuk. Ahogy a forint gyengülésének háttérében is ezek állhatnak. Kíváncsi vagyok, hogy amikor a PPP-ként emlegetett konstrukciót vizsgálják, kimaradnak-e az első ilyen üzletek?

Ahány választás, annyi (korszakos) Széchenyi Terv

Ahány országgyűlési választás, annyi Széchenyi Terv szolgáltatna volna a megoldást a gazdaság számára. 2002-ben még folyamatban volt a terv, 2006-ban pedig, erről nemigen beszélnek, a választások előtt hirdették meg. Címe: „*A magyar gazdaság jövője – Új Széchenyi-terv*”. Frazéológiája olyan, mint a mainak. Adózó munkahelyek, munkahelyteremtés, munkaközpontú gazdaság stb. Nem tudni, akkor hányan és mennyi ideig dolgoztak az anyagon?

2010-ben az elnevezés is ugyanaz, csak másképpen írják a Széchenyi tervet. Ez is bizonyítja, hogy nem helytálló az a mondás, amire *Matolcsy György* a Marriott Szállóban is hivatkozott: nem lehet kétszer ugyanabba a folyóba belelépni. (Átvitt értelemben, mert konkrétan és jelen esetben nem folyóról beszélnek.)

Szocialista zavar

A nyolc évig volt kormánypártot, a szocialistákat is felkészületlenül érte a várható bejelentés, jelezve azt, hogy vereségük ellenére nincs jele a szemlélet változásának. Szemléletük továbbra is mechanikus, mindennek a tagadásából áll, amit a mai kormány mond vagy tesz. Egyik képviselőjük a minap a közszolgálati televízióban kifejtette: mit is tehetnek. Először is meg kell védeniük eddigi kormányzati munkájukat, ami azt jelenti,

hogy beleássák magukat egy kényelmetlen helyzetbe. (Pofozógéppé válnak, hiszen alkalmat adnak arra, hogy a kormány nap mint nap őket minősítse.) Másodszor pedig fel kell hívniuk a figyelmet minden olyan esetre, amikor a kormánypártok visszaélnék a kétharmaddal.

Így képtelenek megfelelően reagálni az olyan kihívásokra, amit az ÚSZT jelent. Pedig nekik sok mindent illene tudniuk a Széchenyi Terv működéséről, annál is inkább, mivel sok tekintetben (például unalmas, okoskodó levezetésekben) hasonlóak lettek saját fejlesztési terveik, így az EU-s pénzek elosztását szolgáló Új Magyarország Fejlesztési Terv is (ÚMFT). De ahogy a Gripen-ügyet, ezt is „továbbfejlesztették”. (Ld. könyv.) Ennek több hibáját – ahogy lenni szokott – most ellenük lehet fordítani (a gazdasági támogatások és ezen belül is a kis- és középvállalkozások alacsony aránya, a rendkívül lassú pénzhívás, a bürokrácia magas önfogyasztása, az EU-s pénzek pazarló felhasználása stb.) E hibák miatt tüntethetik úgy fel, hogy tervük egészen más, mint a szocialistáké.

Ha megolvassuk (elolvassuk) az anyagot, egyik ámulatból a másikba eshetünk. Nem gondoltam volna, hogy ilyen anyagot ajándékoz az országnak a kormány és a miniszterelnöknek minisztere. A tévút is színvonalatlanul van előadva.

Gazdasági mozgósító hatás. Mennyi az annyi?

A nyolc éven át hatalmon volt kormányok adósak maradtak a Széchenyi Terv értékelésével, hatásainak és következményeinek felmérésével. (Nagyjából nyolc éve adósak, hiszen akkor kell valamit értékelni, amikor erre az első lehetőség kínálkozik.) Amit viszont a jelenlegi kormánytagok nyilatkozataiból, valamint a vitaanyagból megtudunk, egyoldalúnak és megalapozatlannak látszik. Az is, amit a *forrásokról* mondanak, itt sem tiszta a kép. Sajnálatosan kimaradt ugyanis annak a 250 Md Ft-nak a nevesítése, amire az infláció gerjesztése – a tervezettnél magasabb áremelkedés – révén tett szert a kormány. Nem mindegy, hogy milyen év árain fejezzük ki ezt az összeget, mert csak így vethető egybe a két Széchenyi Terv. (A 250 Md Ft a mostani áron ennek legalább a duplája, 500 Md Ft lehet.) Ami a kormánynak inflációs nyereség, az a lakosoknak és a vállalkozásoknak, intézményeknek veszteség. Ezt az összeget ugyanis tőlük ilyen formán elvonták, tőlük „átcsoportosították”. Vagy ha tetszik, velük fizettették meg.

Forrásokról lévén szó, ma sem tudjuk, *mi lett az FVM 192 Md Ft többlettámogatásával*, amiből a jelek szerint nem azokat a projekteket és célokat finanszírozták, amelyekre a pénzt adták és amit a kétéves költségvetés tartalmazott.

A többlettámogatásról és céljáról *Orbán Viktor* miniszterelnök 2000. november 22-én nyilatkozott a Magyar Rádióknak, amit az előzőeket alátámasztandó, felidézek:

„Nem becsülöm le tehát a mezőgazdasági miniszter, *Torgyán* miniszter úr munkáját. Úgy érzem, biztos kézzel tartja a kezében az agráriumot. Az elgondolásokat végre tudja hajtani, a következő kétéves költségvetésben pedig egy példátlanul széles és elmélyült agrártámogatási rendszert dolgoztatott ki. két év alatt mintegy 180 milliárd forinttal több pénz jut az agrárgazdaságba, mint jutott a megelőző esztendőknél. Nagy fejlesztéseket lehet végrehajtani a vidék társadalmában, elkészültek a konkrét tervek az öntözéstől, a vízelvezető

rendszerek újjáépítésén keresztül a földalap létrehozásáig. Tehát az értelmesebb birtokszerkezet átalakításáig.”

Hihetetlen, amit a Széchenyi Terv *növekedési motor* szerepéről állítanak. (Hogy ki, az sem tudható, mivel az anyagnak vannak közreműködői, egy részük biztosan nem is tudott erről, de nincs szerkesztője. Nemcsak tartalmilag, hanem formailag sincs: senki nem jegyzi a vezetők közül.) Az 1,5–2,0 százalékpontnyi növekedési többlet, amiről beszélnek és írnak, igazolhatatlan. Hiszen, ha ezzel csökkentjük a 2001–2003 közötti évek növekedési ütemét, egészen kis ütem marad. És nincs válasz arra, miért ugrott volna meg például 2004-re és esett volna vissza pl. 2000-hez képest. Olyan „ugrálások” keletkeznek e korrekció révén az idősorban, amire nincs magyarázat. (Az alábbi táblában az egyszerűség kedvéért 2 százalékpontos hatást vettem figyelembe.)

A bruttó hazai termék (GDP) volumenének növekedési ütemei (tényadatok és korrigált adatok), 2000–2006

(növekedési ütem, százalék)

Év	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Tényadat	104,9	104,1	104,4	104,3	104,9	103,5	104,0
Korrigált	104,9	102,1	102,2	102,3	104,9	103,5	104,0

Ez lehet az egyik módszer az állítólagos növekedési többlet ellenőrzésére. Mások sem mutatnak mást. Itt jegyzem meg, hogy sajnálatos gondokat lehet tapasztalni a *fogalmak használatakor*, aminek számszaki következményei is lehetnek. Az például, hogy mennyi pénzt adtak a fejlesztésekhez az államon kívül a vállalkozók és az önkormányzatok, nem tévesztendő össze a multiplikátor hatással. Tehát azzal, hogy az adott beruházásra összesen elköltött pénz mekkora jövedelemnövekedést okoz a kapcsolódó területeken. Ez nem független attól, mekkora a felhasznált eszközökben és anyagokban a hazai termelés szerepe. Teljesen valószínűtlen, hogy például a wellness szállodák építésénél vagy a gyógyfürdőknél a beruházók a hazai iparra építenének. Ebből sem származhat tehát növekedési többlet.

A közgazdasági munka leértékelése

A fogalmazvány rengeteg tartalmi és formai problémája, a bemutatott színvonal lényegében erre a fő okra vezethető vissza. Közgazdasági kulcspozíciókban (a gazdaságirányításban, a különböző bizottságokban, az oktatásban, a tudományban, az érdekvédelemben) gyakran nem közgazdászok ülnek, hanem jogászok, teológusok, pénzügyesek, atomfizikusok, mérnökök, üzemgazdászok, politológusok, földrajz- és történelem tanárok, újságírók, publicisták stb. Sőt többen a területet váltók közül saját végzettségüknek megfelelő állást nem töltöttek be, nem tudhatjuk, ott mit lennének képesek produkálni. Egy olyan országban, ahol a gazdaság rendbetétele lenne a legfontosabb. A végzettség persze csak alapkövetelmény lenne, de ez sem teljesül. És még nem is beszéltünk a tapasztalatokról, a látókörről, a képességekről. Nem véletlenül divat ma – bármiről is beszélnek – ipart emlegetni az említett közegből, hiszen nem is

akarnak mások lenne új területükön sem, mint iparosok. Pedig a problémák megoldása fantáziát, alkotómunkát, intuitív képességeket követelne.

A más szakmákban túlképzett személyek a közgazdasági területen csapódnak le, igazolva azt, hogy például jogászból még sincs sok, hiszen mind el tudnak helyezkedni. A leértékelődés nemcsak így következik be, hanem úgy is, hogy teljesen más területeken közgazdasági munkát, vagy akár kutatásokat végeznek. Például az Állami Számvevőszéknek is van már gazdaságtudató intézete, holott ennek semmi köze profiljához.

Ha megnézzük a vitaanyag végén közölt listát, az előbbieket visszaigazolva látjuk. A helyzet még rosszabb is lehetne, mivel a közgazdász szakma leértékelése az első Orbán-kormány idején majdnem a közgazdasági egyetem önállóságának elvesztéséhez vezetett. Feltehetőleg nem szereztem jó pontot, amikor megküzdöttem azért, hogy ne így legyen. Akkor sem, amikor nem értettem egyet egy olyan vállalkozásfejlesztési elképzeléssel, ami szerint minden kis- és közepes vállalkozó kapott volna, mondjuk ötmillió forintot. Nem tetszett az a Matolcsy által elővezetett terv sem, amelyik állami költséggel látta volna el a távfűtéses lakásokat energiaszámlálóval. Ehelyett azt szerettem volna elérni, hogy a hibás árképletet felülvizsgálva előbb csökkentsék 30–40 százalékkal a távfűtési számlát. (A túlszámlázás mértékét az Állami Számvevőszék becsülte ennyire.)

A pénzügy és a közgazdaság elkülönítése céljából javasoltunk annak idején két külön minisztériumot. Ma egy van helyettük, a pénzügy megszűnt, a nemzetgazdaságit viszont pénzügyes módra vezetik.

Orbán Viktor az Új Széchenyi Tervről

Kik a koordinátorok?

Mindezt azért is el kellett mondanom, mert akármennyire is igyekeznek azt elhíttetni, hogy az ÚSZT alulról terveződött volna, akkor is kellett, hogy legyen koordinátora, kormányzati felelőse vagy egyszerűen szerkesztője. Vajon ki lehet ő? Miért nincs feltüntetve a neve (neveik), miért nem írták alá? Ha a stratégiai államtitkára gondolunk, neki például földrajztanári képesítése van. Akárki is volt, észre kellett volna vennie az ordító hibákat, kiiktatni a zavaros, érthetetlen megfogalmazásokat, téves kiindulópontokat. És szerkesztenie kellett volna az anyagot. De ezelőtt meg kellett volna szabnia az irányokat, fel kellett volna tárni az összefüggéseket, kapcsolódásokat, el kellett volna végezni a hatásvizsgálatokat. Ez mind elmaradt.

3000 oldal gyűlt össze, amiből 200 oldalt tettek egymás alá. Csak nem lehet azt mondani, hogy az olló, meg a ragasztó, amivel ezt végrehajtották, a felelős az anyagért! Lerövidíteni ennyire „vágással” nem is lehet, elkerülhetetlen lett volna az újrafogalmazás.

Számomra megrázó élmény volt a vitaanyag, mivel emlékeim alapján azt hittem, ennél azért többre képesek.

Alulról tervezés: van-e ilyen egyáltalán?

Valakinek döntenie kellett arról is, hogy mi kerülhet a kiadvány látókörébe. Az lett volna a kívánatos, hogy széles tudásbázisra épüljön és ne csak azt tekintsék át, ami belevág elképzeléseikbe, hanem minden lényeges információval megismerkedjenek. Annál is inkább, mert látnivalóan nemigen tudhatták, hogyan kellene a feladatot megoldani.

Több olyan személy is van a szerzői névsorban felsoroltak között, akinek hiába hívtam fel a figyelmét könyvemre és egyéb anyagaimra. Válaszra sem méltattak. Persze olyanok is „részt vettek”, akik erről nem is tudtak és fantasztikus módon ennek ellenére a terven dolgoztak. Egy-másfél évig éjjel nappal, nappal és éjjel (Matolcsy).

Az alulról tervezésnek elkedvetlenítő hagyományai vannak, bár így szerintem nem is lehet tervezni. Igaz, valóban megpróbálkoztak ezzel. 2006-ban országos konzultációkon gyűjtötték be kérdőívek tízezreit, amit aztán megpróbáltak feldolgozni. Ezek szerint is több úton akartak eljutni a megoldáshoz: konzultációval és a Széchenyi Terven keresztül, de úgy is, hogy maguk is készítettek téziseket. Ennek a konzultációnak egy eredményére emlékszem. Megígérték, ha győz a Fidesz, akkor minden család, akinek 1200 cm³-nél kisebb autója van, ingyen utazhat az autópályán. (Mégsem győzött akkor a Fidesz, ehhez a kormány „teljesítménye” kellett, amit ma meg akarnak a szocialisták védeni. Például egy vegyész mérnök, aki a saját szakmájában sem sokat dolgozott.)

Az alulról tervezéssel tulajdonképpen azt ismerik be, hogy nem tudnak megbirkózni azokkal a feladatokkal, amelyek a hatalommal együtt járnak. Ez tulajdonképpen nem más, mint az elképzelések (a vízió) hiányának beismerése, holott ezt biztosan nem ismernék el, hevesen tiltakoznának. A „módszer” mesebeli: a hatalom felteszi a kérdést az embereknek (alattvalóknak): ha lehetne három kívánságod, mit kívánnál? Ez a mesében stílusos, de ezeket összesíteni, ráadásul olyanoknak, akik a valósággal nem tudnak mit kezdeni, elég értelmetlen módszer.

Fogalmi zavarok, döbbenetes képzavarok

Egy ilyen anyagnál különösen fontos, hogy érthető legyen, ami ott kezdődik, hogy a közgazdasági *fogalmakat* helyesen használják. Az ezzel kapcsolatos zavarok azonban annyira elterjedtek a műben, olyan súlyú a probléma, hogy jelen írás keretében csak egy

kis részük említésére lehet mód. Ez sem foglal el kevés helyet. Lehet persze, hogy túl igényes vagyok; ezt cáfolandó, azzal is megelégednék, ha a magyar nyelvvel tisztában lenne az előterjesztő. (Íróként és/vagy koordinátorként.)

Már az alcím is – *A talpra állás és felemelkedés fejlesztéspolitikai programja* – teljesen értelmetlen. Hogyan lehet a talpra állásnak fejlesztéspolitikája? Miért nem a tartós növekedésről beszél?

A munka *képzavaroktól* hemzseg. Egyetemistaként találkoztam egy olyan képzavarral, amit felülmúlhatatlannak tartottam éveken át. A közlekedéstechnikai könyvben ez szerepelt: „Az Ottó motor életet lehelt a léghajóba, ami felemelkedett.” Az Értelmező szótár a képzavarra ezt a példát hozza: „*Fejetlenség kapott lábra*”.

De most találkoztam a szépségdíjas képzavarral, nem is eggyel. A példa (4. o.) egy iskolás jellegű sorozatos képzavar, amit a fogalmazó tudálékosan a vasutasokra hivatkozva tár elénk:

„*Vasutas hasonlattal élve: a feladat nem az, hogy eltűzeljük a mozdonyban az uniós pénzt (Talán a kazánban. – Sz. B.), hanem az, hogy befűtsük vele a mozdonyt (Már ha „korszerű gőzmozdony” lenne.), amely így nagyobb sebességre kapcsolhat. (De még nincs vége!) Úgy, ahogyan az első Széchenyi Terv tette tíz esztendeje, a hazai eszközök értelmes felhasználásával, és úgy, ahogyan reményeink szerint a jövőre induló Új Széchenyi Terv teszi az uniós forrásokra támaszkodva.*”

És még néhány példa a megszámlálhatatlanból:

16. o.: „*a szocialista– szabad demokrata kormányok eltérítették az iránytűt*”. Ugyanitt összekeveri az egyensúlyozást az ellensúlyozással. „*Másrészt egyensúlyozni kell a nagyobb privilégiumot*”. A monopolhelyzet különben nem privilégium, hanem korlátozandó adottság.

Mi az a kitörési pont?

A 19. oldalon és még másutt felmerül: mi az a kitörési pont? Talán inkább kitörési irány? És mi lehet a kapcsolata a fejlődés motorjához, ami nélkül nem lenne jó maradni. Lássunk néhány teljesen értelmetlen fogalmazást:

„*Meg kell találnunk azokat a kitörési pontokat, jövő-iparokat (??), amelyek képesek a gazdaság dinamizálására, meg kell találnunk azokat az eszközöket, amelyek a kitörési pontokat összekötik, és ezek révén a kitörési pontok szövetét kell megszöniünk, amelyeket az Új Széchenyi Terv programjai adnak.*” (Értik? Mert én bizony nem.)

20. o.: 7 kitörési pontot ajánlanak megvitatásra. (Tessék?) Ugyanitt megtudjuk: a kitörési pontokat ki kell alakítani. (Nyilván, mint a vezérlési pontokat...)

21. o.: „*7 kitörési pont – 4 ágazati és 3 horizontális – rajzolódik ki*”. Majd újabb képzavar: „*A kitörési pontok újabb sajátossága, hogy több iparágat integrálnak.*” (Ki hinné?)

21–22. o.: Nem tudja, mi a paradigma. Ezen túl is igen szépen hangzik:

„*a mikrocsipet felhasználó komputerre támaszkodva napjainkra az élet szinte minden területét átfogó – a közlekedési lámpák szabályozásától az épületek fűtési rendszerén át az internetes kommunikációig – technológiai-gazdasági paradigma jött létre*”. Ezt perceként át újra és újra elolvastam, ma sem értem. Azt sem, miért vergődtek ezzel egyáltalán.

23. o. Vajon milyen lehet a „*tág kitörési pont*”?

26. o. Összekeveri az értékteremtést a magasabb hozzáadott értékkel. Szerinte különben az értékteremtésre az lehet a jellemző, hogy „*tapasztalható*”. („Kétfajta

értékteremtés tapasztalható”.) Itt és másutt összekeveri az ipart a szolgáltatásokkal, pedig nem véletlenül használnak a két jelenségre két különböző szót. Az egészségügyi szolgáltatás nem lehet egészségipar, mert eredménye nem ölti új termék formáját. De a termelőmunkával sincs tisztában, ugyanis a szolgáltatások nagy része nem sorolható ide. Akkor sem, ha egyébként hasznos.

A 27. o-n pedig már nemcsak tág, hanem „átfogó” is lehet a kitörési pont. Idézem: „A három átfogó kitörési pont a tartalmas élet, a sikeres gazdasági működés általános feltételeként funkcionál.” (Ejha! Pedig a földrajzban kinevetnék azt, aki átfogó cseppkőbarlangról beszélne.)

29. o. Az autó alaplapja (szerintem inkább alváza) semmiképpen nem lehet egyszersmind keret.

Értelmezhetetlen (megfejtethetlen), mit jelent a vállalkozók felszabadítása?

Mindezzel nemcsak az a baj, hogy kerékbe törik a magyar nyelvet, hanem hogy értelmetlenné teszik a szöveget. Pedig ezt olyanok számára írták, akiknek állítólag könnyebbé akarják tenni az eligazodást.

Ténybeli hibák, félreértések és más hiányosságok

Téves állításokra épül a vitairat. A nyitott tervezést (alulról való tervezést) a következőképpen indokolják a 2. oldalon: „A rendszerváltás utáni második évtizedben az állam akarja megmondani: mit, mikor és hol kell fejleszteni.” Holott az a tény, hogy semmit nem tud megmondani, orientálni sem tud, hiszen nincs programja, ami ehhez támpontot adna.

Az anyagból hiányzik a helyzetértékelés és a jövőkép. Értelmezhetetlen az az állítás, hogy a „jóléti rendszerváltás” lenne az eladósodás oka. Téves, hogy a szocialista kormányok az EU-s pénzek elosztását az EU-s általános fejlesztési alapelvekre építették volna. Ténykérdés, hogy a szocialista kormányok nem tíz évig, hanem nyolc évig voltak hatalmon. Az is, hogy a Széchenyi Terv nem 5 évig tartott (1998–2003), hiszen nem 1998-ban, hanem 2001-ben kezdődött. Az adósság aránya a GDP-hez 2002-ben nem 54 százalék volt, hanem 57,2 százalék. 2001-ben volt 54 százalék.

Az anyag nem tárja fel az okokat, helyette naiv magyarázatokat ad. A 11. oldalon azt fejtegeti, hogy az államnak nem az a dolga, hogy elvegye a pénzt a lakosság egyik részétől és odaadja a kedvenceinek, mintha ez választ adna arra, miért teszi mégis. Mert hiszen ez az érdeke és ez lehet az érdeke. (Könyvemben kifejtem, miért.)

Nem helyes, hogy nem polgárokról, hanem vállalkozókról beszél. És úgy tesz, mintha alkotni (teremteni?!) a vállalkozók lennének képesek (vajon a munkások, tisztviselők, alkalmazottak, szellemi foglalkozásúak, művészek milyen szerepet töltenek be?).

Nem feltétlenül érti a koordinátor, miről is ír, ezért akarhatja az alacsony (?!) adminisztrációs költségeket felszámolni, holott a túl magasat kellene radikálisan csökkenteni. A 2800 Md Ft adminisztrációs költségből szerinte 800 Md Ft felesleges, miközben kijelenti, hogy nagyjából Angliához hasonló mértékűre, az ottani fajlagos érték egynegyedére kellene leszállítani. Vagyis nem 700–800 Md-dal kellene csökkenteni, hanem 700–800 Md-ra, ami egészen más. (14.o.) Ugyanitt írja, hogy kevés szó esik a monopóliumokról, ami nem igaz.

Nem érti ugyanakkor a monopolhelyzetek következményét, az nem a vállalkozások szabadságát csökkenti, hanem a versenyt teszi lehetetlenné. Majd elfelejti a szabadságot és ezzel folytatja: „A versenyben csak akkor győz a jobb, ha valóban verseny van.” Tipikus példa az ollóval és ragasztóval való értelmetlen „szövegszerkesztésre”.

További zavarok

A magyar gazdaságnak duális szerkezete van: jól működő monopóliumok és gyenge jövedelmezőségű KKV-k. De hol van ennek az oka? Például az, hogy a monopóliumok kapják az állammal összekacsintva a támogatásokat és az állam nem lép fel a monopolhelyzetek ellen. Eltűri azt is, hogy nálunk nem olyan minőségű a tevékenységük, mint az anyaországban. (Külföldi cég esetén.)

Egészen meghökkentő állítás: az állam nem fejleszti a gazdaságot, hanem szövetséget köt. Mi van akkor az állami cégekkel? Mi van azzal a szándékkal, hogy visszaállamosítani akarnak? A 20. oldalon viszont szokás szerint ellentmond önmagának: „*csak akkor lehet sikeres az állami fejlesztés- és támogatáspolitikája...*” Most akkor mégis van állami fejlesztéspolitikája?

Ha KKV-król van szó, mi lesz az alvállalkozókkal? A KKV-kat ez a kérdés nagyon érinti. Lesz-e és mi lesz a garancia arra, hogy a nagyvállalkozók kifizetik az alvállalkozókat? Ez legalább olyan fontos, mint a forrásokhoz juttatás.

Tökéletesen érthetetlen (zagyva) a *kitörési pontok* megjelölése (21. o.). Majd a zavart tovább fokozva hozzáteszi: minden kitörési pont több iparágat integrál. (Újabb képzavar.)

Az *otthonteremtés* ellentétben áll azzal, hogy csaknem 800 ezer családnak veszélyben van a lakása. De nincs szó a fenntartásról/felújításról sem, holott az legalább olyan fontos lehetne, mint a lakásépítés. A gyógyfürdőknél sem akar tudni arról, hogy az árak a hazai lakosságot nagyrészt kizárják az iparból (helyesen: e szolgáltatásból).

Az oktatásban elég piti ötletnek tartom, hogy ha lesznek fürdők, legyen fürdőorvos képzés és fürdőmérnök-képzés. Talán az is jó lenne, ha állás nélküli mérnökök töltenék be ezeket a helyeket. Egy vidéki polgármester már hetek óta Budapest babérjaira tör. El akarná osztani azt, ami a fővárosban van. Most arról beszélnek, hogy vidéki egyetemekre kellene átvinni a fővárosi képzés egy részét. Azt folytatják, amit a Ferencváros létesítmény-fenntartásával elkezdtek: nem a jobbhoz emelik fel a rosszabbakat, hanem a rosszabbak színvonalára rontják le a jobbat. El kellene gondolkodni azon, hogy építeni kellene és nem rombolni.

A mezőgazdaságot nem szeretik!

A mezőgazdaság számára két utat jelöl meg az anyag. Mindkettő tévút. Az egyik az üvegházi biokertészet, holott a szántóföldi termékeknek sokkal jobb a minősége és az íze. Elhültem azon az ötleten, hogy a termálvízzel fűtött üvegházak mellé építsenek uszodákat, majd préseljék vissza a vizet a földbe. A másik lehetőség a mezőgazdaság számára az ipari termelés lenne: a biomassa. A kormány és szakértői feltehetőleg nem hallottak a biomassa termelés súlyos környezeti káráról. Arról sem, hogy földjeinket – amit jó lenne magyar kézben tartani – mezőgazdasági termelésre, élelmiszertermelésre kellene használni. Ehelyett a biomasszában jelölik ki a mezőgazdaság helyét, arra hivatkozva, hogy földjeink különösen alkalmasak kiváló biomassa előállítására. Erről jut eszembe, mi lesz a *földvásárlási moratórium* meghosszabbításával? 2011. január elseje ugyanis gyorsan közeleg és úgy tűnik, semmi sem történik e téren (sem). *Martonyi Jánost*, aki eredetileg és nem jól megállapodott az időpontról, mint a vitairat egyik közreműködőjét (talán jogászként) meg lehetne (kellene) kérdezni.

Hiányoznak a terven belüli összehangolások is. A *tranzit és a környezetvédelem* ellentmondó céloknak tűnnek. Nem értem az autóiipari kitörést sem.

Nincs szó a piacról, hogyan is lenne. Az ugyanis nem elég, ha feltételezik, hogy ezek a kitörési pontok (!) folyamatosan képesek bővíteni piacaikat.

Hiányoznak a *hatásvizsgálatok*, amit a hit nem helyettesíthet, sem az öntudatos nyilatkozat. A pénzügyi stabilizációt azért valósítanák meg, mert ezt akarják. *Farkas Mihály* mondta: „*Hazánk nem rés, hanem erős bástya a béke frontján.*” Mégis itt tört ki a forradalom. Különbösen az elmúlt évtizedek egyik kormánya sem állította, hogy ne akarna stabil pénzügyi helyzetet. Hatásvizsgálat helyett a leegyszerűsített (könnyen elsajátítható) *könyvelői szemlélettel* élnek: innen elvesznek és odaadják másnak. És ennek a mérlege csak pozitív lehet. Szerintük.

Helyes, bár megalapozás nélkül ez sem több frázisnál, hogy *magas hozzáadott értékű* ágazatokat akarnak fejleszteni. Szerintem az otthonteremtés nem igazán illik e felsorolásba, bár más oknál fogva helyesnek tartanám a fejlesztést. A felújítás viszont, ami nincs a tervben, ide tartozna.

A *munkanélküliség* elleni fellépés helyessége sem vitatható, ami nem jelenti azt, hogy ami le van írva, az helyes lenne. A munkanélküliség csökkentése és a foglalkoztatottság jelentős növelése a fő cél. Kiindulva abból, hogy szerintük általában dolgozni akarnak a munkanélküliek, de azért kitérve arra, hogy ne legyen előnyösebb a munkanélküli ellátás, mint a minimálbér. A munkanélküliséget lényegében a szakképzetlenségével azonosítják. *Hol van az értelmiségi munkanélküliség?* Ha erre is figyelünk, különösen ízetlen az a megjegyzés, miszerint a munkanélküliek szerintük inkább dolgozni akarnának. Nagy tudású emberek kerültek ki az utcára, akik számára létszükséglet a munka. De azért sem tudnak elhelyezkedni, mert a kegyeltek többszörös álláshalmozók, elveszik más elől a helyet. Mielőtt megvárnánk, hogy létrejön-e az egymillió új és adózó munkahely, jó lenne, ha ez az álláshalmozás enyhülne. (Erről is és a munkanélküliségről is bővebben és érdemben a *Kényszerpályák, tévutak – Az új nomenklátúra* c. könyvben olvashatnak.)

A tervben nagy a káosz és sok a felesleges ismétlés. Nem folytatom a példákat, amelyek egy olyan munka színvonaláról szólnak, amit bemutatásakor alternatívaként jelöltek meg. Egy ilyen anyagot adtak most már nem jelképesen a miniszterelnök kezébe, aki a mai televíziós híradó képei szerint örömmel ölelte magához a kinyomtatott Új Széchenyi Tervet a Nemzetgazdasági Minisztérium kapujában.

Mit üzen Brezsnyev?

Egy történelmi párhuzam jutott az eszembe. *Leonyid Brezsnyev* utolsó NSZK-beli útjáról és a szovjet nagykövetségen való szerepléséről. Nem a jó beszédet vette elő. Nehezen gyürkőzött meg a felolvasással, már majdnem a végére ért, amikor hirtelen abbahagyta. A papírokat visszatette a zsebébe és azt mondta: *Eto nye ta beszéda!* Ez nem az a beszéd! Mármost amit el kellett mondania. Megkereste a jót és azt végig felolvasta. Legalább rájött arra, hogy ez nem az a szöveg...

A most már kinyomtatott „vitairat” zárszava is erre int. Ilyen (jól) hangzik:

Kérjük hozzászólásával, javaslataival, elképzeléseivel járuljon hozzá az Új Széchenyi Terv közös tervezéséhez, hogy a Terv az egész magyar gazdaság egészének programja lehessen

Várjuk szakmai javaslatait

Írásjel (pl. felkiáltójel) nélkül íródott. Az egészet olyan fontosnak tarthatták, hogy megismételték. Azt viszont nem jelölték meg, hova lehetne küldeni. Talán nem is várják?.

Budapest, 2010. augusztus 2.

Dr. Szabadi Béla

Forrás: honlap

<http://www.szabadibela.hu/>